

Kérdőjelek Nagymácséd átláthatósága körül: amikor a polgár kérdez, válasz nem érkezik

Nagymácséd – egy település, amely a múlt tragikus, országos visszhangot kiváltó eseményei révén került a nyilvánosság figyelmébe, ma újabb súlyos kérdésekkel szembesül. Ezúttal nem a biztonságról van szó, hanem az önkormányzat működéséről, az átláthatóságról és a saját polgáraihoz való hozzáállásról.

Megválaszolatlan kérdések

A község több lakosa hosszabb ideje hívja fel a figyelmet az önkormányzat vezetésével való kommunikáció problémáira. A 211/2000. sz. törvény – az információszabadságról szóló törvény – alapján benyújtott bejelentések, panaszok és hivatalos kérelmek gyakran válasz nélkül maradnak, vagy kitérő módon kerülnek elintézésre.

A lakosok rámutatnak arra, hogy:

- a kérelmeket általános, semmitmondó válaszokkal intézik el,
- az önkormányzat törvényi kötelezettségeit céltudatosan értelmezik.

Ez a hozzáállás komoly kétségeket vet fel azzal kapcsolatban, hogy az átláthatóság valóban az önkormányzat vezetésének egyik prioritása-e.

Figyelmen kívül hagyott panaszok és bejelentések

Különösen aggasztóak azok az információk, amelyek szerint az önkormányzathoz címzett panaszokat – köztük az önkormányzati vagyron kezelésével és a törvényes eljárások betartásával kapcsolatosakat – nem tárgyalták meg a képviselő-testület ülésén sem.

A polgárok joggal teszik fel a kérdést:

- miért nem kerülnek napirendre a bejelentéseik,
- ki dönti el, mely témák „méltók” a megvitatásra,
- és van-e a lakosnak valós lehetősége jogorvoslatra.

Amikor a hivatal elérhetetlen intézménnyé válik

Külön figyelmet érdemelnek azok a tapasztalatok, amelyek a lakosok személyes ügyintézése során merültek fel a községi hivatalban. Több beszámoló szerint a lakosokkal

való érintkezés során magánbiztonsági szolgálat (SBS) is jelen volt, ami legalábbis szokatlan, egyes esetekben pedig kifejezetten megfélemlítő hatású.

Ezt az eljárást rendőrségi bejelentés is követte, mivel az egyik lakos szerint a biztonsági szolgálat munkatársának magatartása aránytalan és megfélemlítő volt, továbbá az általa bemutatott dokumentáció szerint a mozgás és a kommunikáció korlátozására is sor kerülhetett a hivatal területén.

Egy közintézménynek a nyílt kommunikáció helyének kellene lennie – nem pedig olyan térnek, ahol a polgár pszichés nyomás alatt érezheti magát.

Az átláthatóság nem fenyegetés, hanem kötelesség

Az önkormányzatnak törvényi és erkölcsi kötelessége:

- válaszolni a polgárok kérdéseire,
- kezelni a bejelentéseiket,
- és a bizalom légkörét megteremteni.

Amennyiben ehelyett félelem, hallgatás és válaszkérdés alakul ki, az már nem pusztán adminisztratív probléma, hanem a közszolgálat súlyos működési zavarának jele.

Nagymácséd esete rávilágít az önkormányzatok működésének szélesebb körű problémájára Szlovákiában. Az átláthatóság nem a vezetés jóindulatának kérdése, hanem törvényi kötelezettség.

Ellenőrző szervek elé kerül az ügy?

Az önkormányzat tartós hallgatása miatt a bejelentések fokozatosan a felügyeleti és ellenőrző szervekhez is eljutottak, beleértve az Ügyészséget és a Szlovák Köztársaság Legfelsőbb Számvevőszékét is.

Bár egy bejelentés önmagában még nem jelent törvénysértést, a megállapítások mennyisége és jellege független vizsgálat szükségességét vetíti előre.

Összeférhetetlenség és a közpénzek kezelésének gyanúja

A legsúlyosabb kérdőjeleket azok a körülmények vetik fel, amelyek a község polgármesterének esetleges összeférhetetlenségére utalnak. A rendelkezésre álló információk és a nyilvánosan ismert tények alapján ismételt olyan jelek merülnek fel, amelyek a helyi önkormányzat döntései és a polgármesterhez közel álló személyek vagy olyan személyek, illetve szervezetek közötti lehetséges kapcsolatokra utalnak, amelyek vagyoni vagy személyi összefonódásban állhatnak vele.

A nyilvánosság ezért joggal teszi fel a kérdést, hogy ezekben az esetekben nem történt-e az összeférhetetlenségről szóló törvény megkerülése, illetve hogy a közpénzeket nem olyan módon használták-e fel, amely a község és lakosai rovására egy szűk személyi kör érdekeit részesítette előnyben. Amennyiben az önkormányzat ezekre a kérdésekre nem érdemi válaszokkal reagál, hanem hallgatással vagy kitérő válaszokkal, a gyanú természetes módon tovább erősödik. A községhezán alkalmazott vagyoni védelmi (SBS) szolgálat igénybevétele a kritikusok szerint azt a benyomást kelti, hogy a cél az aktív állampolgárok és az oknyomozó újságírók elrettentése jogaik gyakorlásától.

Szerződések, amelyek nem láthatók

További kulcsfontosságú területet jelentenek a község szerződéses jogviszonyai. A törvény értelmében a község szerződéseit közzé kell tenni a Központi Szerződésnyilvántartásban, valamint a község hivatalos honlapján, ellenkező esetben azok nem lépnek hatályba. Konkrét esetekben megalapozott gyanú merült fel arra vonatkozóan, hogy egyes bérleti és egyéb szerződések:

- egyáltalán nem kerültek közzétételre,
- vagy olyan módon lettek közzétéve, amely ellehetetleníti a nyilvános ellenőrzést.

Amennyiben a község hatálytalan szerződések alapján gazdálkodik vagyonával, az súlyos mulasztásnak minősülhet, lehetséges jogi következményekkel.

Az állampolgárok magyarázatot kérnek

Nagymácséd lakosai nem kérnek többet annál, mint ami törvény szerint megilleti őket – információt, válaszokat és tiszteletet. A kérdés az, hogy a község vezetése képes és hajlandó-e ezeket biztosítani.

Az állampolgári beadványok a hatalom ellenőrzésének legitim eszközei. Amennyiben az önkormányzati szervek nem foglalkoznak velük, az az önkormányzatiság egyik alapvető pillérének kudarcát jelenti.

Kérdések a község vezetése felé

A nagymácsédi ügy több jogos kérdést vet fel:

- Miért reagál a község ismételten kitérően a törvényes adatigénylésekre?

- Miért nem hozzáférhető a nyilvánosság számára minden szerződés és számla?
- Miért merülnek fel kétségek a közbeszerzések kapcsán?
- Milyen módon kezeli a község az állampolgári beadványokat?

E kérdések megválaszolása nélkül a közbizalom továbbra is meggyengül.

A szerző független újságíró és civil aktivista. Írása nyilvánosan elérhető információkon, írásos dokumentációkon, hivatalos válaszokon és állampolgári beadványokon alapul. Az érintett szereplők számára lehetőség biztosított az állásfoglalásra.

Ing. Michal Škuril